

Strijtem, een dorp in beroerde tijden: reconstructie van enkele families

Strijtem is een eerder klein dorp¹ met een oppervlakte van 258 bunder.² Het is omgeven door Sint-Kwintens-Lennik in het oosten, Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek in het zuiden, Pamel in het westen en Borchtlombeek in het noorden. Het maakte tijdens de tweede helft van de 17de eeuw net zoals andere dorpen in het Pajottenland beroerde tijden mee ten gevolge van de vele oorlogen.

Begin 17de eeuw vormde het een aparte heerlijkheid binnen het Land van Gaasbeek. Het zou nadien samen met Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek in het bezit komen van één heer (Jacobus Fariau, 1687) en bestuurd worden door een gemeenschappelijke schepenenbank en een meier. Deze schepenenbank was ook bevoegd voor de vrijwillige, civiele en correctionele rechtspraak. Het leenhof voor beide dorpen was dan weer bevoegd voor de feodale en criminele rechtspraak.³

Het Land van Gaasbeek vormde een belangrijke heerlijkheid in het zuiden van het hertogdom Brabant, en was gesitueerd tussen Dender en Zenne. Na het overlijden in 1647 van de heer René de Renesse, graaf van Warfusé, wordt een beschrijving opgemaakt van zijn *baenderye* of heerlijkheid.⁴ De heer had er de drie graden van jurisdictie, en liet het bestuur over aan een drossaard, terwijl in de verschillende dorpen meiers en schepenen door hem *naer syn beliefte* werden aangesteld, ook leenhoven. Er worden verschillende heerlijke rechten opgesomd die opgelegd worden aan de dorpsbewoners. Zo moet hij bij elke verkoop *den twintighsten penningh van Pondt-geldt* hebben. Het recht van de dode hand werd uitgeoefend bij een overlijden door *den viertighsten penningh* te laten betalen. Voor de periode 1647-48-49 diende zo het dorp Strijtem 250 *ringuldens* te betalen.

Op de verschillende cijnsgronden die de heer van Gaasbeek te Strijtem bezat diende een cijnsbelasting aan hem betaald te worden. Deze bedroeg jaarlijks ongeveer 9 schellingen en een brood te *Bamisse* (=Sint-Bavo, 1 oktober), en nog eens 27 schellingen, een vierdendeel graan en twee broden te *Kersmisse* (=Kerstmis). Jaarlijks dienden er ook 19 *capuynen* (=kapoenen) en anderhalve hen geleverd te worden, er is ook sprake van een *kruyslandtschen cheyns*.⁵

Er werden toen ook nog verschillende bezette renten voor Strijtem vermeld, waarbij dus lokale gronden als onderpand werden gebruikt bij een verkoop en die als een last voor de heer van Gaasbeek werden gezien.

De verkoop van de heerlijkheid Gaasbeek zou in diverse loten gebeuren. Het dorp Strijtem maakte deel uit van *den vierden koop*, Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek van *den derden koop*. Bij de verkoop zouden ook de drie graden van jurisdictie en het recht om een meier, schepenen en een leenhof te benoemen mee overgedragen worden.⁶

¹ Het maakt sinds 1964 samen met Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek en Pamel deel uit van de gemeente Roosdaal.

² De totale oppervlakte is verdeeld in 218 bunder zaailand, 26 bunder weiland, 12 bunder bossen, en 2 bunder vijvers. Er wordt nog specifiek vermeld dat er gepretendeerde vrije goederen zijn: 36 bunder geamortiseerde, 48 bunder leen, 11 bunder cijnsgrond, 12 bunder bossen, in: G. Renson, De meierij van Gaasbeek, Eigen Schoon en de Brabander, 1970, P. 419.

³ Inventaris Archief van de schepenenbank van OLV Lombeek en Strijtem (toegang 0062, eerste versie, Rijksarchief Leuven, 2021)

⁴ G. Renson, Specificatie oft pertinente beschryvinghe der baenderye heerlyckheydt ende kasteel van Gaesbeke, Gasebeca, 1971, P. 3.

⁵ OLV Lombeek diende een ongeveer vier keer hogere cijns te betalen, en voor Gooik is er toen al enkel sprake van een kleine cijns van drie broden en vier kapoenen.

⁶ *Item heeft den heere aldaer de straeten, opstallen, beken, waterstroomen, jachte, patrijseringhe, musschen, vondt van bieën, vischerije, ... drij craweyen jarelijcks van elcke inghesetenen te weten de Pachters met*

Er worden ook nog drie lokale achterlenen vernoemd, en tevens diende de heer jaarlijks iets meer dan een pond te betalen aan de armen van Strijtem. Er mogen in het dorp geen molens opgericht worden.

Wanneer in het laatste kwart van de 17de eeuw de opgesplitste loten van de heerlijkheid Gaasbeek verkocht worden, zal de nieuwe heer van OLV Lombeek en Strijtem, in het bezit komen van beide dorpen en er alle hier beschreven rechten en plichten in zijn handen krijgen. Hij blijft nog wel een vazal of leenman van de heer van Gaasbeek, alhoewel de band nog maar weinig voorstelt. Voor de dorpelingen zal er wellicht niet veel veranderen.

In 1688 wordt G. Brabant genoemd als meier, hij was ook meier van Lennik wiens schepenbank zelf een hoofdbank was, die diende als een beroepsinstantie voor andere schepenbanken uit de regio.⁷

Bij de volkstelling van 1693⁸ worden er voor Strijtem ongeveer 146 inwoners en een 50-tal huizen vermeld. Er is sprake van een zestal pachters⁹ waaronder de schepenen Philippus Pepersack, Joannes van Tricht –die ook brouwer was- en Carolus Seghers (toen burgemeester). Als pastoor fungeerde Lambertus de Naeijer, een religieus van de Ninoofse abdij van Sint-Cornelis, die *onder Borghgraeve lombeke in Vlaenderen* woonde en daar ook pastoor was. Koster Joos Steppe zal wellicht regelmatig als contactpersoon voor de pastoor zijn opgetreden. Er worden jaarlijks 180 gulden aan tienden in het dorp opgehaald.¹⁰

In een document van 1686 worden twee herbergen, twee winkels, het *Speelhuys van den graeve Van Maulde*¹¹ en *20 cossaerthuysen* vermeld.¹²

Een van de volglenen te Strijtem was het hof van *Bruxken met allen den huysen ende schueren drop staende mitten bogarde ende watere draen liggende* (1 bunder) en *lant weyde en beempt* (27 bunder).¹³ En in 1654 worden nog een aantal kleinere lenen vermeld¹⁴:

- Maria Anna Mechelman, geestelijke dochter te Antwerpen, houdt vijf dagwand land en meers, geheten *ten Guchte*.
- Anna, *vrouwe van Meys*, houdt verschillende cijnsgoederen en nog een dagwand land op de *heybeke*.
- Anna Goossens, weduwe van jonkheer Charles de Provins, houdt twee bunder land, geheten *den Beytsaert*.

waghens ende peerden, ende de Handt-werckers ofte cossaeten tot alsulcke bedrijf als den Heere ghelieft. In: G.Renson, Specificatie...

⁷ J. De Beul, Mandatarissen uit het Land van Gaasbeek: de meiersfamilie de Weert, Eigen Schoon en de Brabander, 2018, P. 168. Georgius Brabant woonde te Lennik en was meier sinds 1677 (tot 1693), hij volgde Anthonius de Weert op als gemeenschappelijke meier (sinds 1656).

⁸ J. Caluwaerts, R. Jammart, Het Land van Gaasbeek in 1693, 2012.

⁹ Zij betaalden pacht aan de heer of aan een andere persoon of instelling die gronden bezat.

¹⁰ G. Renson, De meierij van Gaasbeek, P. 424.

¹¹ Dit is wellicht het kasteel van Strijtem zoals het op de Ferrariskaart vermeld staat.

¹² G. Renson, De meierij van Gaasbeek, P. 424.

¹³ In 1588 wordt dit hof van Bruxken al vermeld: Anthonius d'lttre, *docteur in rechten* bij de raad van Brabant, houdt een rente van 25 ponden bezet op dit hof. Wellicht diende de lening afbetaald te worden door de toenmalige eigenaars van het hof. Nadien komt het dan in diens bezit, later wordt zijn zoon *Franchois van Ittre* vermeld als eigenaar van het leen. Hij sterft in 1653. In: G. Renson, Over goederen, renten en verheffingen te Lennik, Gaasbeek en omliggende, Gasebeca, 1976, P. 66.

¹⁴ G. Renson, Lijst van personen die achterlenen houden van de heer van Gaasbeek, Gasebeca 1976, P. 10.

Oorlog in het Land van Gaasbeek

Nadat in de eerste helft van de 17de eeuw onze streken vooral te lijden hadden van invallen van troepen van de Republiek (=noordelijke Nederlanden), zouden het Franse troepen zijn die vooral in de tweede helft van de 17de eeuw onze streken onveilig maakten en het opnamen tegen de Spaanse vorsten. Al in 1668 wordt een raming gemaakt van de schade die Franse troepen hebben aangericht te Strijtem. In 1690 zijn er inkwartieringen van soldaten en het jaar nadien nemen de Fransen gijzelaars in OLV Lombeek ter compensatie voor het niet betalen van de contributie. De Lombeekse molen wordt dat jaar ook afgebrand door de legers. En in 1697 hebben de Strijtemse bestuurders het over de totale vernietiging van hun dorp door de niet aflatende oorlog.¹⁵

De Strijtemse schepen beschrijven zelfs de inval van de Franse troepen. Deze was in december 1690 gestart in Geraardsbergen. Ze stootten te Neigem op de troepen van generaal graaf van Valsassines die daar gelegerd lagen. De Spaanse troepen vluchten richting OLV Lombeek en de omliggende dorpen.

De Spaanse koning ontvangt in 1698 een verzoekschrift vanuit OLV Lombeek die een nogal triestige balans opmaakt. Sinds het uitbreken in 1689 van de oorlog *tussen de twee kronen*, was er geen succesvolle oogst meer geweest. Een jaar voor het versturen van het verzoekschrift hadden de arme *desolate innegesetenen* alles *bijeengebracht* om hun land te bezaaien in de hoop dat er een einde aan de oorlog zou komen. Jammer genoeg bleek dit niet het geval te zijn en werd de oogst opnieuw vernietigd door de Fransen. Ook heel wat huizen werden afgebroken en in brand gestoken. Er zouden in gans de parochie maar twee huizen overblijven. De inwoners zijn zo niet meer in staat om hun schulden te betalen.¹⁶

Fragment uit de Ferrariskaart¹⁷ met het dorpscentrum van Strijtem. Het cijfer 32 duidt op een kerkelijke bediening door de plaatselijke pastoor. De kerk is te situeren iets ten oosten van het kasteel ('cha de Strythem'). De Lombeekse Beek doorkruist het dorp van het zuidwesten naar het noordoosten. Het hof van Bruxken ('Cse Broecksens') is gelegen ten zuiden van deze beek. In het noordwesten is de grens van Brabant met Vrije Eigendom te zien.

¹⁵ Inventaris van het archief van de schepenbank van OLV Lombeek en Strijtem.

¹⁶ G. Renson, Aantekeningen nopens de oorlogen in het land van Gaasbeek, Eigen Schoon en de Brabander, 1972, P. 268.

¹⁷ Ferrariskaarten werden gemaakt in de periode 1771-1778 en geven nog een goed beeld van het Middeleeuwse dorp. (<http://belgica.kbr.be>)

Fragment uit de Ferrariskaart met links het dorp Pamel aangeduid. Boven Pamel is de grens van Brabant en Vlaanderen gemarkeerd. Deze loopt rechtss van Borghgrave Lombeke naar het noorden en zorgt dat dit dorp in een soort uitstulping ligt. Opmerkelijk is dat een kleiner gebied vlak boven Strijtem gelegen, noch tot Vlaanderen, noch tot Brabant behoort. Het wordt hier omschreven als 'Franchise de Cattum' (=Vrije Eigendom). Zowel dit gebied als het Vlaamse Borghgrave Lombeke, worden aangeduid met het cijfer 31 (=kerkelijke bediening door dezelfde pastoor). Beide gebieden maken nu deel uit van Borchtlombeek, dat eveneens tot Roosdaal behoort.

Enkele families De Dobbeleer te Strijtem en omgeving

De Dobbeleer is een bekende familienaam in het Pajottenland. Er zijn tal van takken bekend, waarbij het door de vele migraties van dorp naar dorp én door het ontbreken soms van bronnen zoals parochieregisters, het niet altijd evident was om familieverbanden te zoeken.

Zo duiken er halfweg de 17de eeuw in Antwerpen een aantal broers De Dobbeleer op, die zonen zijn van een Joannes De Dobbeleer gehuwd met Maria Appelmans.¹⁸ In 1654 worden het echtpaar De Dobbeleer-Appelmans en haar ouders genoemd in een transactie van goederen voor de schepenbank van Gooik. Het lag toen voor de hand om een herkomst van deze Antwerpse familie te zoeken in het Pajottenland. Tot nu was aangenomen dat deze Joannes De Dobbeleer een zoon was van Arnoldus De Dobbeleer uit Gooik, gehuwd met Catharina Timmermans.¹⁹ Recent is echter aangetoond dat het hier om een andere Joannes gaat, zodat de herkomst van de Antwerpse familie weer onduidelijk werd.²⁰

Het was ook al geweten dat er hier een mogelijk spoor naar Strijtem zou zijn. In de meiseniersbrieven van Grimbergen staat immers in 1662 een zekere *Guillam* (=Guillelmus) De Dobbeleer vermeld, als zoon van Joannes en Maria Appelmans, met als stravers zijn neven Nicolaas Streulens en Andreas

¹⁸ De ouders van Maria Appelmans waren Nicolaas en Anna Copers, die geregistreerd waren in het stamboek van de Antwerpse vleeshouwers. Ook hun dochter Maria (XJoannes De Dobbeleer) en hun kleinzoon Joannes De Dobbeleer (XCornelia Wollebos) worden er in genoteerd. In: De Dobbels-Beker, 1974, P. 7.

¹⁹ www.dobbels-beker.be, stamboomtak 44/46/50/52/54, XIc. Joannes gold voorheen als stamvader van tak 52.

²⁰ M. Van Stappen, Gooik en De Dobbeleer tussen 1575 en 1625, www.stap-brug.be, ook in Gooik, 2021, nr. 3. Guillam werd toen verward met een Egidius De Dobbeleer die te Antwerpen in 1668 huwde.

Seghers. Verder zoeken in Strijtem was toen niet evident gezien het vrij laat starten van de parochieregisters vanaf 1676.

Om toch alle mogelijke sporen intact te houden, noteren we toch hier het volgende voor Strijtem:

- op 15.2.1678 overlijdt er een zekere Maria Appelmans, vrouw van Andreas Vertricht
- op 20.4.1679 overlijdt er Christophorus De Dobbeleer, op 19.5.1739 een Maria De Dobbeleer en op 8.12.1716 een Anna De Dobbeleer
- er zijn geen vroege dopen van kinderen met deze familienaam gevonden
- einde 17de eeuw zijn er een 4-tal huwelijken geregistreerd:

-op 30.10.1681 huwen er Anna De Dobbeleer en Egidius Wyns (getuigen Leonardus Wyns en Andreas De Dobbeleer)

-op 26.11.1684 huwen er Catharina De Dobbeleer en Romanus De Witteleer (getuigen Adrianus De Witteleer en Egidius De Wael)

-op 12.11.1687 huwen Martinus De Dobbeleer en Petronella Wyns (getuigen Judocus en Henricus Wyns)

-op 6.6.1689 huwen Catharina De Dobbeleer en Petrus Vyvermans (getuigen Joannes Vyvermans en Judocus Steppe (=koster)).

Van het echtpaar Wyns-De Dobbeleer worden er drie kinderen geboren te Strijtem: Andreas op 30.6.1682 (doopgetuigen *noie* Maria de Meert, Anna de Geyselere), Joanna op 6.4.1684 (Martinus De Dobbeleer, Joanna De Quantere) en Petronella op 8.5.1687 (Henricus Wyns, Petronella van Bellingen). We kunnen uit de namen van de doopgetuigen al afleiden dat Martinus een broer is van Anna De Dobbeleer.²¹ Egidius Wyns en zijn echtgenote kopen in 1690 een hofstede in Sint-Kwintens-Lennik. Ze worden er in de volkstelling van 1693 vermeld samen met hun 9-jarige zoon Petrus. Blijkbaar woont er ook Petronella Wyns, die als weduwe wordt aangeduid samen met haar 4-jarige zoon Stephanus.²² Het is verder niet bekend tot welke familie Martinus en Anna behoren.

Mogelijk zijn er ook twee huwelijken van Catharina in Strijtem genoteerd. Er lijkt geen verwantschap te zijn met Anna en Martinus De Dobbeleer. In de volkstelling van 1693 is er ook geen spoor van deze gezinnen en mogelijk heeft dit alles te maken met de verwoesting van het dorp door de Fransen. Even opvallend is er uit de periode voor 1676 niet veel²³ af te leiden is over een mogelijke aanwezigheid van het echtpaar Joannes De Dobbeleer-Maria Appelmans en hun zoon *Guillam*. Dit blijkt trouwens ook uit de volkstelling waarin geen naamgenoten terug te vinden zijn.

Speuren in de schepenregisters

Een interessant archiefstuk dat ons verder kan helpen zijn de Strijtemse schepenregisters waarin de verkopen en aankopen van goederen beschreven staan. Deze zijn bewaard gebleven voor de periode 1670-1689.²⁴

²¹ Deze Anna (+Strijtem 1716) is bij stamboomtak 44 geplaatst (XIII), wat wellicht niet correct is, www.dobbelbeker.be

²² Zoon Stephanus wordt hier met de familienaam Wyns aangeduid, wat mogelijk een vergissing is.

²³ Bv. via overlijdens na 1676.

²⁴ RALeuven, Schepenbank OLV Lombeek en Strijtem, nr. 187. Het register begint met *Taeffel van de heele passeringen in desen register begrepen gepasseert voor schepenen der Bancke van onze lieve vrouwe lombeke ende strijthem* (=alfabetische inhoudstafel). De meeste akten zijn eerst genoteerd geweest bij een openbaar notaris en dan overgeschreven in de schepenregisters.

In een akte uit 1669 komt al direct de kinderen van wijlen Nicolaas De Dobbeleer en Anna Van den Borre met hun voogd, Anthonius De Dobbeleer. Deze laatste treedt ook op namens de kinderen van wijlen Henricus Van den Borre en Joanna De Dobbeleer. Deze Henricus is samen met zijn zusters Anna, Joanna, Maria, Catharina en broer Joannes, kinderen van Joannes Van den Borre (+) en Catharina Verheijleweghe. Er wordt blijkbaar een stuk maameers gelegen te Strijtem verkocht.²⁵

Het gaat hier om Anthonius (°Pamel 1623), Joanna (°Pamel 1635) en Nicolaas (°Pamel voor 1636). De gezinnen van Nicolaas en zijn zuster Joanna woonden toen in Pamel. Anthonius treedt dus als oom op namens de weeskinderen van zijn broer Nicolaas (+1668) en van zijn zuster Joanna.²⁶

Grootmoeder Catharina Verheijleweghe verkoopt in 1673 nog een erfelijke rente en weer worden haar kinderen vermeld.²⁷ Hetzelfde jaar is er in de schepenregisters nog de verkaveling²⁸ genoteerd van de eigendommen van de grootouders. De weeskinderen van Nicolaas De Dobbeleer krijgen een stuk grond van drie dagwand, dat o.a. grenst aan *het cloostergoet van cauwenberghe*, en nog een stuk land genoemd *het elschbosselken*.

In 1675 is er onenigheid ontstaan tussen enerzijds Mattheus Baeyens, gehuwd met Susanna²⁹ De Dobbeleer, en anderzijds terug Anthonius De Dobbeleer. Blijkbaar had een paar jaar eerder een zekere Henricus Bayens voor de schepenbank van de parochie Borchgraven Lombeek en de heerlijkheid Vrije Eigendom, aan Anthonius De Dobbeleer, zijn schoonvader genoemd, een behuise hofstede in Strijtem gelegateerd voor weldaden *aen hem gedaen*. Mattheus Baeyens³⁰ had eveneens zijn handtekening onder deze transactie gezet. Nadien moeten er echter een proces zijn aangespannen tussen beide partijen.³¹

Nog in datzelfde jaar verkopen Mattheus Baeyens en zijn echtgenote een stuk land te Strijtem aan een zekere Petrus Jans uit Brussel.³² De verkopers worden inwoners genoemd van de heerlijkheid van de *Vrye Eygendomme* en Susanna De Dobbeleer heeft dit blijkbaar gekregen van haar ouders *wijlen dirick de dobbelere filius dirick ende joanne de leeuw* (verkaveling 1655). Hieruit blijkt duidelijk dat Susanna een nicht is van Anthonius.³³ En ook Anthonius is inwoner van het Vrije Eigendom en verkoopt eveneens aan Petrus Jans een stuk land in Strijtem. Anthonius is gehuwd met Catharina de Tobel.³⁴

²⁵ Het stuk grenst o.a. aan de weduwe *Jan De Dobbeleer*, f°15v.

²⁶ Zij behoren eveneens tot tak 44, als kinderen van Joannes Franciscus en Catharina Walravens, onder Xld.

²⁷ RALeuven, Schepenbank, nr. 187, f°32v.

²⁸ RALeuven, Schepenbank, nr. 187, f°42.

²⁹ Zij wordt regelmatig in de archieven als *Joohanne* aangeduid.

³⁰ Matheus en Henricus Baeyens moeten verwanten (broers?) van elkaar zijn. Henricus is wellicht gehuwd met een dochter van Anthonius De Dobbeleer.

³¹ Er wordt o.a. gesproken over anderhalve dagwand zaailand *opt strythemvelt* bij de uiteindelijke overeenkomst tussen beide partijen. Het is niet duidelijk of dit een mogelijke compensatie was ten voordele van Anthonius De Dobbeleer. Voor Mattheus Baeyens en zijn echtgenote treden o.a. op Petrus Walckiers (=schoonbroer van Susanna De Dobbeleer). RAL, Schepenbank, nr. 168, f°68v.

³² RAL, Schepenbank, nr. 187, f°80. Het stuk land wordt geheten *het onder bouckhoudt*. De verkoopsom bedraagt 250 gulden.

³³ Haar vader *Dirick* was een broer van Joannes Franciscus (XCatharina Walravens).

³⁴ RAL, Schepenbank, nr. 187, f° 82.

In 1680 verkopen Mattheus Bayens en Susanna De Dobbeleer o.a. een hofstede in Strijtem aan Henricus Durant.³⁵ En vier jaar later wordt Susanna bij een verkoop als weduwe aangeduid.

Petrus Walckiers en zijn echtgenote Anna De Dobbeleer (=zuster van Susanna), worden tenslotte nog vermeld bij een verkoop in 1688.³⁶

Het is opmerkelijk dat in deze periode verschillende families De Dobbeleer uit het naburige Pamel en het Vrije Eigendom, wel genoemd worden bij verkopen van stukken grond in Strijtem maar er dus zelf niet woonden.

Aangiften van nalatenschap, kavelingen en wezenrekeningen van Borchtlombeek

Wat we tot nu Borchgraven Lombeek noemde behoorde tot het graafschap Vlaanderen, daarnaast lag er ook de vrijheerlijkheid Vrije Eigendom. Beide werden bestuurd door een gemeenschappelijke schepenbank. Een typisch fenomeen was dat de inwoners van Vrije Eigendom niet onder de rechtsregels van Vlaanderen of Brabant leefden. Zo konden ze op vrijwillige basis er voor kiezen om hun nalatenschap op te maken bij het overlijden van een ouder met nog minderjarige kinderen. Een deel ervan is dus terug te vinden in de archieven.³⁷ Gezien het optreden van enkele inwoners uit Vrije Eigendom te Strijtem, geven we hier terug een aantal verwijzingen naar De Dobbeleer.³⁸

In 1663 wordt de nalatenschap aangegeven van Guillelmus De Wolf, weduwnaar van Anna De Dobbeleer. Er zijn nog drie minderjarige kinderen: Joannes circa 20 jaar, Guillelmus circa 16 jaar en Jacobus circa 16 jaar. Als voogd materneel treedt Martinus Vercammen (XCatharina De Dobbeleer) op. Catharina en Anna zijn zusters en afkomstig van Sint-Kwintens-Lennik.³⁹

In 1663 wordt er terug Anthonius De Dobbeleer genoemd die als voogd paterneel optreedt bij de aangifte van nalatenschap van Petrus De Hove (XBarbara De Wevere).

Voor het beheer van de wezenrekeningen voor het weeskind Joannes, zoon van Judocus De Dobbeleer (+) en Anna Plas, wordt de voogd paterneel genoemd, Petrus Walckiers. Hieruit valt af te leiden dat deze Judocus de broer is van Susanna De Dobbeleer. Bij de bezittingen wordt gesproken van een huis te Wambeek en een leen te Denderwindeke. De erfgenamen van Judocus (Joos) worden in 1674 genoemd bij een transactie van goederen te Strijtem.⁴⁰

Anna De Dobbeleer (XPetrus Walckiers), Judocus De Dobbeleer (XAnna Plas), Susanna De Dobbeleer (XAnthonius Jans)⁴¹ en Maria De Dobbeleer (XPetrus Jacobs) worden in 1670 genoemd bij de verkaveling van de nalatenschap van hun broer Dierik De Dobbeleer (XMaria Heymans). Deze Dierik was te Vrije Eigendom overleden zonder kinderen na te laten.

³⁵ RAL, Schepenbank, nr. 187, f° 144. *Hendrick Durangh* is samen met gezin vermeld in Strijtem (Volkstelling 1693). Ook f°191v (1684). Als schepenen van OLV Lombeek en Strijtem worden genoemd: *Carel Segers, Adriaen de Witte, Jan van Trig, Joos Pepersack, Leonard van Caulaerts, Jan de Pape*.

³⁶ RAL, Schepenbank, nr. 187, f°211. Het stuk land in Strijtem grenst o.a. aan Jan De Dobbeleer.

³⁷ H. Van Isterdael, *Aangiften van nalatenschap, kavelingen en wezenrekeningen van Borchtlombeek (1554-1795)*, www.arch.be.

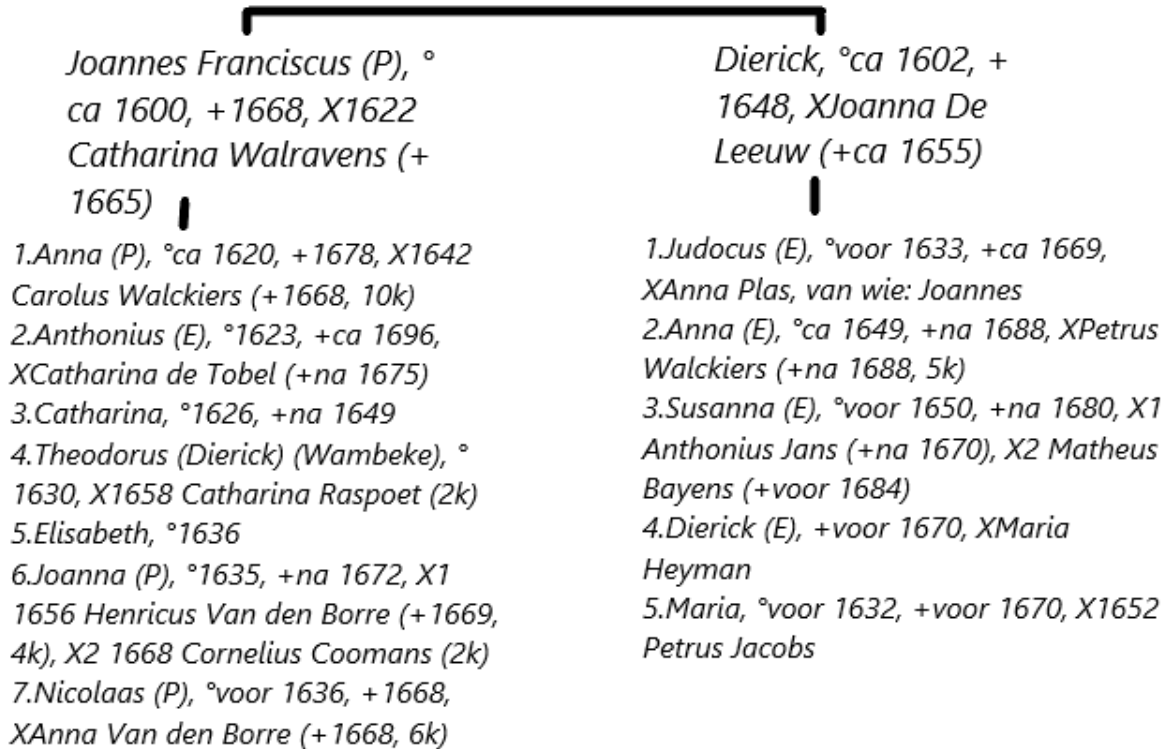
³⁸ De parochieregisters van Borchtlombeek beginnen pas vanaf 1752.

³⁹ Stamboomtak 22, www.dobbel-beker.be

⁴⁰ RAL, Schepenbank, nr. 187, f°64v.

⁴¹ Susanna moet dus later hertrouwd zijn met Matheus Baeyens.

'Dierick' De Dobbeleer,
XAnna Hendrix

Stamboomschema De Dobbeleer uit Pamel (P) en Vrije Eigendom (E) met bezittingen te Strijtem

In 1696 is dan Anthonius De Dobbeleer overleden en voor zijn twee wezen zorgt Adrianus Van der Elst voor het beheer van de goederen. Deze laatste had Anthonius ook al geassisteerd in 1675 bij de afwikkeling van het proces tegen Mattheus Baeyens. Anthonius is dan 73 jaar en vermits er gesproken wordt van nog minderjarige kinderen moet hij dan op latere leeftijd wellicht hertrouwd zijn.

Opmerkelijk is dat er in 1684 een zekere Joannes Philippus De Dobbeleer als Brussels poorter wordt ingeschreven, als zoon van een Anthonius en Susanna De Dobbeleer, en afkomstig uit *den Vrijen Eigendom en Landt der Derden Debath gelegen neffens Borchgraeve Lombeek*.⁴² Hij had blijkbaar een broer Judocus Joannes die wat later eveneens poorter van Brussel wordt. Het zou voor de hand liggen om voor de namen van de ouders te verwijzen naar de Anthonius en Susanna die we hier al tegengekomen zijn als neef en nicht van elkaar. Maar als we een geboortedatum van Joannes Philippus inschatten voor 1666, kan een huwelijk van zijn ouders Anthonius en Susanna De Dobbeleer, eerder wijzen op andere nog onbekende naamgenoten in Vrije Eigendom. Zo wordt er in 1669 ook een Anthonius De Dobbeleer vermeld die poorter wordt te Antwerpen (!). Zijn beroep was molenaar en hij was afkomstig van Strijtem.⁴³ Dit kan niet de Anthonius zijn die we tot nu toe al diverse keren vermeld hebben. Gezien ook nog de Joannes Philippus uit Brussel toetreedt tot het

⁴² De Dobbels-Beker, 2019, nr.4.

⁴³ Poortersboeken Antwerpen, website Felix Archief (www.felixarchief.be). Mogelijk had Anthonius De Dobbeleer (XCatharina de Tobel) nog kinderen. De Antwerpse poorter Anthonius komt dan in aanmerking, en ook de Joannes De Dobbeleer uit Borchgrave Lombeek, die als winkelier in 1674 eveneens zich registreert als poorter van Antwerpen.

ambacht van de *speciers, vettewarriers en brootmaekers*, lijkt het mogelijk om de Antwerpse poorter als zijn vader te aanzien.

De bedeboeken van Strijtem

Bedeboek voor de prochie van strythem vanden termijn verschenen kersmesse (=Kerstmis) xvi een ende vijftich (=1651) geseth tegen den gulden het bunder, zo begint het notitieboek⁴⁴ waarin de grondbelastingen van toen werden genoteerd voor de inwoners en andere personen die er gronden bezaten. De belastingen werden geschat door de zogenaamde bedesetters, die telkens onderaan samen met de meier en schepenen hun handtekening zetten.⁴⁵

In dit eerste overzicht worden genoemd: Jan De Dobbeleer, *Stoffel* (=Christophorus) De Dobbeleer en de weduwe Dierick De Dobbeleer⁴⁶, elk voor meer dan drie gulden, en *Anthoen* (=Anthonius) De Dobbeleer voor ruim 18 gulden. Anthonius is dan de hier al diverse keren vermelde naamgenoot uit Vrije Eigendom. Over wie Jan en Stoffel De Dobbeleer zijn, hebben we het hier nog verder.

De volgende bedezetting⁴⁷ aan 30 stuivers het bunder volgde op 7 maart het volgende jaar. Vanaf nu worden voor personen die niet te Strijtem zelf wonen, de herkomstparochie genoteerd. Voor Catthem (=deel van Vrije Eigendom) wordt terug de weduwe van Dierick genoteerd, en ook Anthonius. Voor Strijtem zelf vinden we terug de naam van Jan De Dobbeleer. Op te merken is ook dat *Charles* (=Carolus) Walckiers uit Pamel ook eigendommen bezat te Strijtem. Hij was gehuwd met Anna De Dobbeleer, een zuster van Anthonius. Stoffel De Dobbeleer staat nu onder OLV Lombeek genoteerd. Enkel Jan woonde blijkbaar in Strijtem zelf.

Bij de volgende bedezetting –nu aan drie gulden het bunder- op Sint-Jansmis 1652 (24 juni) worden dezelfde namen genoemd. Voor Pamel verschijnt naast Carolus Walckiers ook de naam van een tweede Jan De Dobbeleer.⁴⁸ Vanaf 1653 wordt Stoffel genoemd onder de wijk *Tuijtenberch*, nadien ook als inwoner van Strijtem. Vanaf 1655 wordt de weduwe Dierick De Dobbeleer niet meer vermeld, wel de erfgenamen van Dierick.⁴⁹

In 1658 verschijnt in Vrije Eigendom een zekere Joos (=Judocus) De Dobbeleer die vrijwel steeds onder de naam van Anthonius wordt genoteerd. Mogelijk is dit zijn neef, gehuwd met Anna Plas. Jan De Dobbeleer (Strijtem) zet regelmatig onderaan zijn handtekening als bedezetter.⁵⁰

Vanaf 1662 verschijnt in Strijtem ook de naam van Guillam⁵¹ De Dobbeleer, naast deze van Stoffel en Jan. Er wordt nu ook enkel nog van de weduwe Jan De Dobbeleer gesproken. We kunnen hier uit afleiden dat we wellicht eindelijk de gezochte Guillam en zijn ouders Jan en Maria Appelmans terug gevonden hebben. Vader Jan moet rond 1662 overleden zijn.

⁴⁴ RAL, Schepenbank van OLV Lombeek en Strijtem, nr. 172.

⁴⁵ De rekening met ontvangsten voor Kerstmis 1651 werd goedgekeurd in maart 1653. Als meier tekende toen Jan De Mol. Men komt op een totaal 860 gulden (terwijl de totale oppervlakte van Strijthem maar een goede 250 bunder groot was (?)).

⁴⁶ De weduwe is ofwel Joanna De Leeuw, er was ook al eerder een verkaveling uit 1655.

⁴⁷ Jan betaalt ongeveer twee gulden, Stoffel 27, de weduwe 37, Anthonius negen en Carolus Walckiers 20.

⁴⁸ Dit kan de schoonvader van Carolus Walckiers zijn.

⁴⁹ Wellicht is Joanna De Leeuw circa 1655 overleden.

⁵⁰ RAL, Schepenbank nr. 172, f° 31v, *heeft jan de dobbeleer dese bovenschreven boek gerekent ter presentie van myer ende schepenen*. In 1660 tekent Henricus Van den Borre als bedezetter, hij woont te Pamel en is een schoonbroer van Anthonius. Meier is op dat moment nog altijd Jan De Mol, als schepenen worden genoemd Andries de Brouw, Charel Seghers, Jan de Witte.

⁵¹ Hij bezit ongeveer drie dagwand. Vanaf 1662 is er ook geen sprake meer van de tweede Jan De Dobbeleer(Pamel) in de bedeboeken. Het is ons niet duidelijk wat de verklaring hiervoor is.

Dezelfde namen komen terug tot er in 1669 plots sprake is van drie weduwen, deze van Guillam, deze van Joos⁵² en deze van Carolus Walckiers. De gronden van Guillam en Joos moeten nadien verkocht zijn geweest, hun namen komen niet meer voor in de bedeboeken. De weduwe van Carolus Walckiers wordt nog vermeld tot 1674. De weduwe van Jan wordt nog vermeld in 1672.

In 1675 wordt enkel nog Stoffel⁵³ en Anthonius genoemd en is er even later sprake van de erfgenamen van Jan. Dit duidt op een mogelijk overlijden van de weduwe van Jan De Dobbeleer, namelijk Maria Appelmans, of van een mogelijke verkoop.⁵⁴

De meiseniersbrieven van Grimbergen

We hebben het hier in het begin gehad over Guillam De Dobbeleer, zoon van Joannes en Maria Appelmans. Zijn broers woonden in de 17de eeuw in Antwerpen en staan daar niet in de poorterslijsten, wellicht omdat hun grootvader Nicolaas Appelmans er al poorter was. Joannes en zijn vrouw Maria, woonden net als hun zoon Guillam, evenwel in Strijtem.

Het feit dat Guillam meisenier⁵⁵ wordt genoemd, duidt er op dat er bij zijn voorouders ook al meiseniers waren geweest. De namen van de stravers, Nicolaas Streulens en Andreas Seghers, doen niet direct een belletje rinkelen. In wat voorafging hebben we enkele families in Strijtem zelf kunnen reconstrueren, ook van naamgenoten die in de buurdorpen woonden, en in Strijtem gronden bezaten. Opvallend is enerzijds Anthonius De Dobbeleer en zijn neven en nichten in Vrije Eigendom, anderzijds van zijn broers en zusters in Pamel. Er lijkt geen verwantschap te zijn met Joannes De Dobbeleer (XMaria Appelmans) in Strijtem.

Over een periode van ongeveer 20 jaar wordt deze Jan De Dobbeleer in de archieven van Strijtem steeds samen vermeld met Christophorus De Dobbeleer. Beiden moeten geboren zijn voor 1626. In het naburige Sint-Kwintens-Lennik wordt deze namencombinatie Jan-Christophorus aangetroffen, als zonen van Egidius en Quintina Goossens. Ze hebben dan een zuster Anna die gehuwd was met Guillelmus De Wolf. Deze laatste namen hadden we ook al in Vrije Eigendom tegen gekomen. En ook bij de bedezettingen van Strijtem, blijkt Guillelmus De Wolf er gronden te hebben gehad.

En wat blijkt nu: Bartholomeus, een broer van Jan en Christophorus, had in 1634 het meisenierschap van Grimbergen al aangevraagd, met als stravers Andreas en Paul Seghers, die neven worden genoemd. De naam van Andreas Seghers vinden we ook in 1662 terug wanneer Guillam, zoon van Jan, het meisenierschap aanvraagt!⁵⁶ Ook de nakomelingen van Dierick (Pamel) en zijn echtgenote Anna Hendrix, vragen het meisenierschap van Grimbergen aan, maar dit is duidelijk een andere familietak, waarbij het statuut van meisenier is doorgegeven via de voorouders van Anna Hendrix.

⁵² Er is dan ook sprake van de erfgenamen van Joos, dit wijst er dus op dat wellicht kinderen waren.

⁵³ Christophorus De Dobbeleer overlijdt te Strijtem in 1679. In de bedeboeken is er op f°98v plots sprake van zijn dochter *Maeyken*.

⁵⁴ Een Maria Appelmans overlijdt te Strijtem in 1678, als huisvrouw van Andreas Vertricht.

⁵⁵ M. Van Stappen, *Gooik en De Dobbeleer (1575-1625)*, Gooik, 2021 nr. 3. Er wordt in de meiseniersregisters vaak verwezen naar vroegere meiseniersbrieven. Slechts enkele hiervan zijn bewaard gebleven, zie o.a. J. De Beul, *Mandatarissen uit het Land van Gaasbeek: de meiersfamilie de Weert, Eigen Schoon en de Brabander*, 2018, P. 189.

⁵⁶ De stamouders van tak 22 zijn Paschasius De Dobbeleer en Anna Seghers (=ouders van Egidius (XQuintina Goossens)). Wellicht is het dus langs de kant van Anna Seghers dat het meisenierschap bij enkele nakomelingen is terecht gekomen. Het is gebleken dat dit telkens opnieuw diende geregistreerd te worden, en dat niet elke nakomeling dat deed.

We kunnen dus met zekerheid hier zeggen dat de voorouders van tak 52 (Antwerpen), niet uit Gooik maar uit Strijtem kwamen, en dat ze daar verwant waren aan De Dobbeleer in het naburige Sint-Kwintens-Lennik (tak 22).

Marc Van Stappen, 2021